

27. 5. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Vznik zadržovacího práva a insolvenční řízení

Zadržovací právo je zajišťovací institut, který umožňuje zřídit zajištění k cizí movité věci jednostranným jednáním věřitele. Jeho podstata spočívá v tom, že ten, kdo je povinen vydat cizí movitou věc, ji může zadržet za účelem, aby zajistil svou pohledávku vůči tomu, komu je povinen tuto věc vydat. Tento článek pojednává o určitých aspektech zadržovacího práva se zaměřením na jeho vznik v případě, že je dlužník ve stavu neschopnosti splatit svůj závazek.

Předmět zajištění

Předmětem zadržovacího práva je cizí movitá věc. Důležitý posun zaznamenala otázka, či věc lze vlastně zadržet. Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 29. 4. 2011, č. j. 29 Cdo 3031/2009, dospěl k závěru, že zadržaná věc nemusí být ve vlastnictví dlužníka. Je tedy možné, aby věřitel zadržel cizí movitou věc, pokud má pohledávku vůči osobě, která sice není vlastníkem věci, ale věc mu předala na základě platné smlouvy, resp. věřitel je povinen tuto věc na základě určitého právního důvodu tomuto dlužníkovi odevzdat.[1] Domníváme se, že výše uvedené judikatorní závěry lze vztáhnout rovněž na aktuálně platnou právní úpravu zadržovacího práva v OZ.

Zajišťovaný dluh a úpadek

Současná právní úprava v OZ je pozitivním posunem oproti stavu dle předchozího zákoníku. Vedle splatného dluhu lze dnes zajistit také dluh nesplatný,[2] a to v taxativně vyjmenovaných případech: (i) dlužník nezajistí dluh jinak, ač k tomu byl povinen, nebo (ii) dlužník prohlásí, že dluh nesplní, nebo (iii) stane-li se jinak zřejmým, že dlužník svůj dluh nesplní v důsledku určitých okolností, které u něj nastaly; v tomto posledním případě je však nutnou podmínkou pro vznik zadržovacího práva k zajištění nesplatné pohledávky skutečnost, že věřiteli takové okolnosti nebyly ani nemohly být známy při vzniku dluhu.

Poslední dvě situace jsou okolnosti úpadekového charakteru; OZ je však neváže na formalizované zahájení insolvenčního řízení (jak činil předchozí zákoník), ale na samotný faktický stav úpadku, hrozícího úpadku, popř. jinou obdobnou skutečnost.

Okamžik vzniku zajištění

Vznik zadržovacího práva je bezpodmínečně spojen s aktivitou věřitele, konkrétně s právně relevantním projevem jeho vůle zadržet cizí movitou věc. Věřitel si tedy musí počínat tak, aby bylo z jeho chování zřejmé, že věc, kterou má ve své detenci, hodlá zadržet za účelem zajištění své pohledávky.[3] Dle ust. § 1397 odst. 1 OZ má být dlužník (resp. vlastník věci) vyrozuměn o zadržení

věci a o důvodu zadržení. Ke vzniku zadržovacího práva však není třeba, aby bylo vyznění dlužníkovi prokazatelně doručeno.

V této souvislosti je třeba poznamenat, že zajištěný dluh nemusí se zadrženou věcí nijak souviset. Věřitel může zadržovací právo uplatnit k zajištění jakékoliv pohledávky za dlužníkem, a to bez ohledu na to, zda právní důvod vzniku pohledávky souvisí se zadrženou movitou věcí, příp. jak je tato pohledávka vysoká oproti hodnotě předmětu zajištění.[4]

Zadržet ovšem nelze movité věci ve všech případech. V ust. § 1396 OZ jsou upraveny okolnosti, za kterých zadržovací právo k věci nevznikne. Zákon zná taková omezení dvě, obě jsou však spojena s okolnostmi, za kterých věřitel u sebe věc má. V prvním případě platí, že **zadržet nemůže cizí věc ten, kdo ji má u sebe neprávem**, zejména se ji zmocnil lstí nebo násilně (resp. na základě činu protiprávní povahy).[5]

Druhý případ vylučuje vznik zadržovacího práva tehdy, má-li **věřitel povinnost s předmětnou věcí naložit určitým způsobem neslučitelným s výkonem zadržovacího práva** (např. v případě, že je povinen věc uschovávat, apod.). V tomto případě však zákon zároveň formuluje výjimku z tohoto omezení, a to pro případ, kdy bude zahájeno insolvenční řízení (srov. ust. § 97 zákona č. [182/2006](#) Sb., insolvenční zákon, ve znění pozdějších předpisů; dále jen „IZ“).

Úpadek dlužníka, Insolvenční řízení proti dlužníkovi

Dle ust. § 1396 odst. 2 OZ se nepřipustnost vzniku zadržovacího práva pro případ jeho neslučitelnosti s důvodem detence věci neuplatní, pokud měl věřitel u sebe cizí movitou věc v době, kdy bylo zahájeno insolvenční řízení na dlužníka. V takovém případě tedy zadržovací právo vzniknout může.

Vzhledem ke skutečnosti, že OZ tímto ustanovením přímo zasahuje do procedurální části insolvenčního práva, nelze se před učiněním závěru o možnostech vzniku zadržovacího práva při úpadku dlužníka obejít bez konfrontace předmětného ustanovení OZ s IZ. Zjistíme, že závěry budou odlišné v případě, kdy dlužník je zároveň vlastníkem zadržované věci a kdy jde o osoby odlišné.

Měl-li by dlužník, proti kterému bylo insolvenční řízení zahájeno, být zároveň vlastníkem věci, jež má být předmětem zadržení, pak je nutno ustanovení OZ o možnosti vzniku zadržovacího práva po zahájení insolvenčního řízení porovnat se speciální úpravou insolvenčního řízení, konkrétně pak s ust. § 109 odst. 1 písm. c) IZ, podle kterého má zahájení insolvenčního řízení mj. takový účinek, že *„právo na uspokojení ze zajištění, které se týká majetku ve vlastnictví dlužníka nebo majetku náležejícího do majetkové podstaty, lze uplatnit a nově nabýt jen za podmínek stanovených tímto zákonem“*. Z citovaného ustanovení vyplývá, že věřitel může v insolvenčním řízení s úspěchem uplatnit pohledávku jako zajištěnou zadržovacím právem pouze tehdy, pokud **zadržovací právo k movité věci náležející do majetkové podstaty dlužníka vznikne nejpozději v okamžiku zahájení insolvenčního řízení**. Pokud by zadržovací právo vzniklo až později, byť by z hlediska § 1396 odst. 2 OZ byly splněny podmínky jeho vzniku, v insolvenčním řízení by se k němu pro jeho neúčinnost nepřihlíželo.

Pokud je vlastníkem věci osoba odlišná od dlužníka, proti kterému bylo zahájeno insolvenční řízení, a věc ani z jiného důvodu nepatří do majetkové podstaty dlužníka, pak se na danou situaci § 109 IZ neaplikuje. Takový věřitel pak může svá práva k věci movité vyplývající ze zadržení vykonávat mimo insolvenční řízení, např. v paralelně vedeném exekučním řízení proti dlužníkovi.

Závěr

Úprava zajišťovacího práva v OZ má přesah i do předpisů práva úpadkového. Zatímco v některých případech se tento přesah projevuje rozšiřujícím způsobem a s úpadkem dlužníka spojuje širší možnosti vzniku zadržovacího práva, v jiných případech je úpadková situace, resp. zahájené insolvenční řízení, pro účinky zadržovacího práva limitující.

Mgr. Ing. Jan Vavřina,
advokát a partner,
insolvenční správce se zvláštním povolením

[DUNOVSKÁ & PARTNERS s.r.o., advokátní kancelář](#)

Palác Archa
Na Poříčí 1046/24
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 774 000
Fax.: +420 221 774 555
e-mail: office@dunovska.cz

-
- [1] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2006, sp. zn. 21 Cdo 2265/2005.
[2] Předchozí zákoník sice zajištění nesplatného dluhu také umožňoval, vznik zadržovacího práva ale vázal teprve na zahájení insolvenčního řízení.
[3] Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2006, sp. zn. 21 Cdo 2265/2005.
[4] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 3. 2002, sp. zn. 21 Cdo 624/2001.
[5] Jinými slovy lze zadržovat pouze věc, která se do moci věřitele dostala v souladu s vůlí dlužníka (resp. třetí osoby) – srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2006, sp. zn. 33 Odo 839/2004.

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice – natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)

- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení – nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)